

Een penning van het Sint-Servaaskapittel in Maastricht

Ken De Rudder en Rombout Nijssen

In 2021 werd in Berg bij Tongeren een penning gevonden, waarvan aangenomen mag worden dat hij van het Sint-Servaaskapittel in Maastricht afkomstig is. De loden penning weegt 2,9 gram en heeft een diameter van 19 mm.

Op de voorzijde van de afgesleten penning staat een aanzijnde gemijterde bisschopsbuste. De bisschop houdt een staf in de linkerhand (rechts op de penning) en een sleutel in de rechterhand. Het veld rond de buste is afgelijnd met een cirkelvormige lijn die door de mijter doorbroken wordt. Buiten die cirkel staat de legende, waarvan de letters SANCTE SERVATI... nog herkenbaar zijn. Een deel van de legende is afgebroken.

Op de keerzijde staat een sleutel en een teken of letter X. De sleutel verwijst naar de legende die zegt dat Sint-Servaas tijdens een verblijf in Rome van Sint-Pieter de sleutel van de hemel zou gekregen hebben. In de schatkamer van de Maastrichtse Sint-Servaaskerk wordt een prachtige vergulde zilveren sleutel bewaard, die gedateerd wordt omstreeks het jaar 800 en die toegeschreven wordt aan het hofatelier van Karel de Grote in Aken. Het voorwerp is bijna 30 cm lang en weegt ruim een kilo. Op het handvat zit een holle opengewerkte en versierde verdikking, waardoor het model van de sleutel lijkt op de sleutel die op de penning is afgebeeld. Gezien de nabijheid van Maastricht bij Berg en Tongeren, brengen wij deze penning in verband met het Maastrichter Sint-Servaaskapittel.

Deze penning is niet gedateerd, maar aangenomen mag worden dat hij van de achttiende eeuw of eerder dateert. Metalen penningen, en vooral exemplaren in het weinig kostbare lood, vervulden destijds een rol die je kan vergelijken met plastieken jetons van vandaag. Het bezit van een jeton van een botsautokraam geeft je recht op een rit in een botsauto. Een jeton van Detectum geeft je recht op een biertje op een zoekdag. Zo gaf wellicht ook deze jeton zijn bezitter recht op een of ander dat vanwege het Sint-Servaaskapittel in Maastricht uitgedeeld werd. In verschillende kerken was het destijds immers zo dat je, als je een bepaalde eredienst bijwoonde, recht had op een brood of een maaltijd of iets anders. Op die manier motiveerden bijvoorbeeld mensen die een jaarlijkse herdenkingsmis voor hun zielenheil stichtten, armen om die herdenkingsdiensten bij te wonen en voor het zielenheil van de stichter te bidden. Wie de dienst bijwoonde kreeg na afloop een penning, waarmee hij zich op een later tijdstip, als er een uitdeling plaatsvond, bij de kapittelgebouwen mocht aandienen om zijn maaltijd of brood of iets anders in ontvangst te nemen.